

BULTENO

de Esperantista Klubo en Praha
Věstník Klubu esperantistů v Praze
pošt. schr. 1069 111 21 Praha 1

N-ro 1/2001 (160)

Únor / februaro 2001

Enhavo - obsah:	L. N. Tolstoj pri Esperanto	2
	L. L. Zamenhof: Dopis o původu esperanta	5
	Verše Zdenky Bergrové	10
	Fr. Barth: Fondo de Esperantista Klubo en Praha	12
	Nová kniha Umberta Eca	14
	B. Němcová: Onklo Matiaso (Kmotr Matěj)	15
	Pražskými ulicemi (Benkova)	16

VÝROČNÍ ČLENSKÁ SCHŮZE Klubu esperantistů v Praze se bude konat v pondělí 19. března 2001 od 15.00 do 18.00 hod. v nové schůzové místnosti v Revoluční ul. č. 5 (vedle obchodního domu Kotva).

Program schůze:

1. Zpráva o činnosti klubu za období 2000/2001.
2. Finanční zpráva.
3. Diskuse.
4. Volba výboru.
5. Usnesení schůze.

La JARKUNVENO

de la Esperantista Klubo en Praha okazos lundĉe la 19an de marto 2001 ekde la 15.00 horo ĝis la 18.00 horo en la nova kunvenejo en Revoluční-str. n-ro 5 (apud la supermarkto Kotva).

La programo de la kunveno:

1. Raporto pri la kluba agado en la periodo 2000/2001.
2. Financa raporto.
3. Diskuto.
4. Elekto de la komitato.
5. La rezolucio de la jarkunveno.

Pozor!

Schůze našeho klubu se konají pravidelně každé pondělí mezi 13.00 a 19.00 hod. v nové schůzové místnosti v Revoluční ul. č. 5 (v 1. poschodí, vchod pasáží).

Atenton!

La kunvenoj de nia klubo okazas regule ĉiulunde inter la 13.00 kaj 19.00 horo en nova kunvenejo en Revoluční-str. 5 (en la etaĝo, eniro tra pasejo).

L. N. TOLSTOJ

pri Esperanto

La rusa verkisto Lev Nikolaevič Tolstoj sendis al enketo pri Esperanto al la gazeto „Posrednik“ (Peranto) jenan leteron:

Estimataj sinjoroj!

Mi ricevis vian leteron kaj mi klopodos laŭ miaj kapabloj plenumi vian deziron, t. e. esprimi mian opinion pri la ideo de la tutmonda lingvo ĝenerale kaj pri tio, kiom la lingvo esperanto respondas al tiu ĉi ideo.

Pri tio, ke la homoj celas al unuiĝo en unu grego kun unu paŝtisto de la prudento kaj amo kaj ke unu el la plej proksimaj ŝtupoj al tio devas esti reciproka kompreniĝo inter la homoj – pri tio povas esti nenia dubo. Por ke la homoj komprenu unu la alian, estas necese, ke ĉiuj lingvoj de si mem kunfluu en unu lingvon (se tiel okazos, do nur post longa tempo), aŭ ke la posedo de ĉiuj lingvoj tiom disvastiĝu, por ke ne nur ĉiuj verkoj estu tradukitaj en ĉiujn lingvojn, sed ankaŭ ke ĉiuj homoj konu tiom da lingvoj, por ke ĉiuj havu eblecon interkompreniĝadi unu kun la alia en tiu aŭ alia lingvo, aŭ ke ĉiuj elektu unu lingvon, kiun devige lernus ĉiuj nacioj, aŭ fine (kiel tion supozas volapukistoj kaj esperantistoj), ke ĉiuj homoj de ĉiuj nacioj akceptu unu artefaritan simpligitan internacian lingvon kaj lernu ĝin. En tio baziĝas la ideo de esperantistoj. Ŝajnas al mi, ke tiu ĉi lasta supozo estas la plej prudenta kaj ĉefe plej facile realigebla.

Tiel mi respondas la unuan demandon. La duan demandon – ĝis kia grado la lingvo Esperanto kontentigas la postulojn de la intemacia lingvo – mi ne povas respondi tute decide, ĉar mi ne estas rajtigita kritikisto. Kion mi scias, estas tio, ke volapük ŝajnis al mi tre komplika, sed Esperanto kontraŭe estas tiel simpla, kiel devas ŝajni al ĉiu eŭropano. (Mi opinias, ke por la tutmondeco en la absoluta senco de tiu ĉi vorto, t. e. por la interkompreniĝo de hindoj, ĉinoj, afrikaj nacioj ktp. estas necesa alia lingvo, sed por eŭropano Esperanto estas tre facila.)

La facileco de ĝia lernado estas granda, ke kiam mi ricevis antaŭ ses jaroj Esperantan gramatikon, vortaron kaj artikolon skribitan en tiu ĉi lingvo, post ne pli ol du horoj da studado mi jam povis se ne skribi, do almenaŭ libere legi en tiu ĉi lingvo.

En ĉiu kazo la oferojn, kiujn alportos ĉiu homo de nia eŭropa mondo, dediĉante ian tempon al lernado de tiu ĉi lingvo, estus tiom bagatelaj kaj la konsekvencoj, kiuj povus sekvi, se ĉiuj – almenaŭ eŭropanoj kaj amerikanoj – ĉiuj kristanoj ellernos tiun ĉi lingvon, estos tiom grandegaj, ke ne estas neeble ne fari tiun ĉi provon. Ĉiam mi opiniis, ke ne ekzistas pli kristana scienco, ol la kono de lingvoj, la kono, kiu ebligas interkompreniĝi kun la plej granda nombro de homoj. Multfoje mi vidis, kiel homoj kondukis al si malamike nur dank' al la meĥanika obstaklo en la reciproka interkompreniĝo. Kaj tial la lernado de Esperanto kaj ĝia disvastigado estas sendube kristana afero, kiu helpas krei la Dian Regnon, tiun aferon, kiu estas la ĉefa kaj sola senco de la homa vivo.

9.5.1894. Lev Tolstoj

Tiu ĉi letero de Tolstoj tiom entuziasmigis la kreinton de Esperanto L. L. Zamenhof ke en la tiam solan Esperantan gazeton „La Esperantisto“ li envicigis kelkajn artikolojn de Tolstoj. La gazeto aperis en Nurnbergo, Germanio, sed la plimulton de legantoj ĝi havis en Rusio. Post la publikigo de la tekstoj de Tolstoj la rusa cenzuro malpermesis la importon de la gazeto en Rusion kaj tial La Esperantisto ĉesis aperi.

En la sesdekaj jaroj de la 20a jc. la sovetiaj organoj alirebligis la arĥivojn de la cara ministerio de eksterlandaj aferoj en St. Peterburgo. Ĉi tie estis trovita jena letero de Tolstoj adresita al N. N. Strahov:

Estas iu D-ro Zamenhof, kiu verkis esperantan lingvon kaj eldonis en ĝi gazeton, mi opinias en Dresdono. La gazeto havis 600 abonantojn, el kiuj plejmulto estis en Rusio. Miaj amikoj, precipe unu, Tregubov, granda subtenanto de Esperanto, klopodante subteni la gazeton, aperigis tie unu

mian leteron pri la rilato de la racio al la religio, tre negravan, kaj ankaŭ artikolon pri ne pagado de impostoj en Nederlando. Tio kaŭzis, ke estis malpermesite enlasi la esperantan gazeton en Rusion, kaj Zamenhof, pasie sindoninta al sia verko kaj materie ruinigita jam pli frue pro la verko, suferis ankaŭ pro mi. Ĉu ne estas eble havigi al li permeson al la enlaso de la gazeto en Rusion?

5. 5. 1895 Lev Tolstoj

Strahov pri la afero parolis kun la poeto Appolon Majkov, la prezidanto de Komitato por la eksterlanda cenzuro, kaj tiu promesis plenumi la peton de Tolstoj. La malpermeso estis nuligita, sed Zamenhof neniam eksciis pri la interveno de Tolstoj nek pri la rezulto de tiu interveno, kaj la gazeto „La Esperantisto“ ne estis plu renovigita. Sed tiam jam aperis aliaj Esperantaj gazetoj.

jpa

O esperantu

Ruský spisovatel Lev Nikolajevič Tolstoj zaslal do ankety o esperantu v časopise „Posrednik“ (Prostředník) tento dopis:

Vážení pánové!

Dostal jsem Váš dopis a vymasnažím se, pokud budu moci, splnit Vaše přání, t. j. vyjádřit svůj názor na myšlenku světového jazyka všeobecně a o tom, nakolik jazyk esperanto odpovídá této ideji.

O tom, že lidé směřují k sjednocení v jedno stádo s jedním pastýřem rozumu a lásky a že jedním z nejbližších stupňů k tomu musí být vzájemné porozumění mezi lidmi – o tom nemůže být nijaké pochybnosti. Aby lidé rozuměli jeden druhému, je třeba, aby všechny jazyky samy od sebe splynuly v jeden jazyk (stane-li se to někdy, pak jen po dlouhé době), nebo aby se znalost všech jazyků tak rozšířila, aby nejen všechna díla byla přeložena do všech jazyků, ale také aby také všichni lidé znali tolik jazyků, aby všichni měli možnost dorozumět se jeden s druhým v té či oné řeči, nebo aby si všichni zvolili jeden jazyk, kterému by se povinně učily všechny národy, nebo konečně (jak to předpokládají volapükisté a esperantisté), aby všichni lidé všech národů přijali jeden umělý zjednodušený mezinárodní jazyk a učili se mu. V tom záleží idea esperantistů. Zdá se mi, že tento poslední předpoklad je nejrozumnější a hlavně nejsnáze uskutečnitelný.

Tak odpovídám na první otázku. Na druhou otázku – do jaké míry jazyk esperanto uspokojuje požadavky mezinárodního jazyka – nemohu odpovědět zcela rozhodně, protože nejsem oprávněným posuzovatelem. Co vím, je to, že volapük se mi zdál velmi složitý, avšak esperanto naproti tomu tak snadné, jak se musí zdát každému Evropanovi. (Domnívám se, že pro celosvětovost v absolutním smyslu tohoto slova, t. j. pro dorozumění Indů, Číňanů, afrických národů atd. je třeba jiného jazyka, ale pro Evropana je esperanto velmi snadné.)

Snadnost jeho učení je tak velká, že když jsem obdržel před šesti lety esperantskou mluvnici, slovník a článek psaný v této řeči, po ne více než dvou hodinách studia jsem již mohl když ne psát, tedy aspoň volně číst v této řeči.

V každém případě oběti, které přinese každý člověk našeho evropského světa, když věnuje nějaký čas učení této řeči, jsou tak nepatrné a důsledky, které mohou následovat, jestliže se všichni – alespoň Evropané a Američané – všichni křesťané – naučí tomuto jazyku, budou tak obrovské, že není možno neučinit tuto zkoušku. Vždycky jsem si myslel, že neexistuje křesťanštější věda, než znalost jazyků, ta znalost, jež dává možnost dorozumět se s největším počtem lidí. Viděl jsem mnohokrát, jak se lidé chovali k sobě nepřátelsky jen díky mechanické překážce ve vzájemném dorozumění. A proto učení esperanta a jeho rozšiřování je nepochybně křesťanská věc, která napomáhá k utvoření Božího království, té věci, jež je hlavním a jediným smyslem lidského života.

27. 4. (9. 5.) 1894. Lev Tolstoj

Tento Tolstého dopis nadchl tvůrce esperanta L. L. Zamenhofa natolik, že do tehdy jediného esperantského časopisu La Esperantisto zařadil několik článků Tolstého. Časopis vycházel v Norimberku v Německu, avšak většinu čtenářů měl v Rusku. Po uveřejnění Tolstého textů ruská

cenzura dovoz časopisu do Ruska zakázala a proto časopis La Esperantisto přestal vycházet.

V šedesátých letech 20. stol. sovětské orgány zpřístupnily archívy carského ministerstva zahraničních věcí v Petrohradě. Zde byl nalezen tento dopis Tolstého adresovaný N. N. Strahovovi:

Je nějaký dr. Zamenhof, který vytvořil esperantský jazyk a vydával v něm časopis, myslím v Drážďanech. Časopis měl 600 předplatitelů, z nichž většina byla v Rusku. Moji přátelé, obzvláště jeden, Tregubov, velký podporovatel esperanta, ve snaze podpořit časopis, uveřejnil tam jeden můj dopis o vztahu rozumu k náboženství, velmi nevinný, a také jeden článek o neplacení daní v Holandsku. To způsobilo, že bylo zakázáno vpustit esperantský časopis do Ruska, a Zamenhof, vášnivě oddaný svému dílu a hmotně zruinován již dříve pro ono dílo, utrpěl také mnou. Není možno opatřit mu povolení k vpuštění časopisu do Ruska?

5.5.1895 Lev Tolstoj

Strahov o věci mluvil s básníkem Appolonem Majkovem, předsedou Výboru pro zahraniční cenzuru, a ten slíbil splnit prosbu Tolstého. Zákaz byl zrušen, avšak Zamenhof se nikdy nedozvěděl o intervenci Tolstého ani o výsledku této intervence, a časopis „La Esperantisto“ už nebyl obnoven. Avšak tehdy už vycházely jiné esperantské časopisy.

jpa

Esperanto v Českém rozhlase

Nikoli, neradujte se předčasně! Český rozhlas neobnovil esperantská vysílání, které komunisté zrušili v roce 1950. Avšak v pondělí 15. ledna 2001 ve 13.30 hod. na stanici Praha v pořadu „Co vás baví - průvodce koníčky a zálibami“ o esperantu a jeho významu hovořil člen našeho klubu, místopředseda Českého esperantského svazu a člen předsednictva Světového esperantského svazu (Universala Esperanto-Asocio) Dr. Petr Chrdle. Podařilo se mu říct všechno, co bylo nutné, třebaže měl k dispozici pouze 8 minut.

La 15an de januaro 2001 la estrarano de UEA kaj vicprezidanto de ĈEA d-ro Petr Chrdle parolis dum 8 minutoj en la Ĉeĥa radio pri esperanto. -jpa-

První esperantský klub na našem území

byl založen před sto lety v Brně. Byl to první esperantský klub v celém Rakousko-Uhersku a jeho název zněl: První rakouský klub esperantistů v Brně.

Jeho prvním předsedou byl redaktor Karel Pelant, prvním tajemníkem J. Kajš.

Oslavy stého výročí založení uspořádá Klub esperantistů v Brně dne 26. května. Našim brněnským přátelům upřímně blahopřejeme a přejeme jim mnoho úspěchů i v dalším století!

Klub esperantistů v Praze.

Připomeňme, že náš Klub esperantistů v Praze byl založen o rok později, 9.11.1902. Prvním předsedou se stal knihkupec E. Weinfurter, členem prvního výboru byl i básník S. K. Neumann.

Dopis o původu esperanta

Výňatek ze soukromého dopisu Dr. L. L. Zamenhova ruskému esperantistovi N. Borovkovi.

... Ptáte se mne, jak mě napadlo vytvořit mezinárodní jazyk a jaká je historie jazyka esperanta od okamžiku jeho zrození až do dnešního dne. Celá veřejná historie jazyka, t. j. ode dne, kdy jsem s ním otevřeně vystoupil, je vám víceméně známa; ostatně tohoto období jazyka je nyní, z mnoha důvodů, ještě nevhodné se dotýkat; vypovím vám proto ve všeobecných rysech pouze

historii zrození jazyka.

Bude pro mne nesnadné vyprávět vám všechno podrobně, protože jsem sám hodně zapomněl. Myšlenka, jejímuž uskutečnění jsem věnoval celý svůj život, mne napadla - je směšné to říci - v nejranějším dětství a od té doby mne nikdy neopustila; žil jsem s ní a ani si nedovedu sebe představit bez ní. Tato okolnost vám částečně vysvětlí, proč jsem s takovou neústupností pracoval na ní a proč jsem přes všechny těžkosti a hořkosti ji neopouštěl, jak to učinili mnozí jiní, pracující na stejném poli.

Narodil jsem se v Bialystoku (3./15. XII. 1859), gubernie Grodno (v Polsku). Toto místo mého narození a mých dětských let určily směry všemu mému budoucímu úsilí. V Bialystoku se obyvatelstvo skládá ze čtyř různých živlů: Rusů, Poláků, Němců a židů. Každý z těchto živlů mluví zvláštním jazykem a nepřátelsky se stýká s druhými živly.

V takovém městě více než jinde citlivá povaha pocituje těžké neštěstí různojazyčnosti a přesvědčuje se na každém kroku, že různost jazyků je jedinou, nebo aspoň hlavní příčinou, která dělí lidskou rodinu a rozděluje ji do nepřátelských částí. Vychovávali mne jako idealistu; učili mne, že všichni lidé jsou bratři, a zatím na ulici a na dvoře všechno na každém kroku mi dávalo pocitovat, že lidé neexistují: jsou jen Rusové, Poláci, Němci, židé atd. To všechno silně trápilo mou dětskou duši, třebaže se mnozí možná usmějí nad takovým světobolem u dítěte. Protože se mi tenkrát zdálo, že dospělí mají jakousi všemocnou sílu, opakoval jsem si, že až budu velký, rozhodně odstraním toto zlo.

Pozvolna jsem se přesvědčoval, že pochopitelně všechno se neudělá tak snadno, jak si představuje dítě; jednu za druhou jsem zavrhoval různé dětské utopie, a pouze sen o jediné lidské řeči jsem nikdy nemohl odvrhnout. Nejasně mě něco k němu táhlo, třebaže pochopitelně bez jakýchkoliv určitých plánů. Už si nevzpomínám kdy, avšak v každém případě dosti brzy se ve mně utvořilo vědomí, že ten jediný jazyk může být pouze nějaký neutrální, nepatřící žádnému z nyní žijících národů. Když jsem z bialystocké reálné školy přešel na varšavské klasické gymnázium, byl jsem nějakou dobu váben k antickým jazykům a snil jsem o tom, že budu jezdit světem a plamennými řečmi budu přesvědčovat lidi, aby oživil jeden z těchto jazyků pro společné užívání. Později, už si nepamatuji jak, jsem došel k pevnému přesvědčení, že toto není možné, a začal jsem nejasně snít o nové, umělé řeči.

Často jsem tehdy začínal s různými pokusy, vymýšlel jsem umělá bohatá skloňování a časování atd. Avšak lidská řeč se svým, jak se mi zdálo, nekonečným množstvím mluvnických tvarů, se svými statisíci slov, kterými mě strašily tlusté slovníky, se mi zdála být tak umělým a kolosálním strojem, že jsem si nejednou řekl: „Pryč se sny! Tato práce není v lidských silách.“ - a přesto jsem se stále vracel ke svému snu.

Německy a francouzsky jsem se naučil v dětství, kdy člověk ještě nedovede srovnávat a dělat závěry; avšak když jsem byl v 5. třídě gymnázia a začal jsem se učit anglicky, jednoduchost anglické mluvnice mi padla do očí, zejména díky příkrému přechodu k ní od mluvnice latinské a řecké. Tehdy jsem zpozoroval, že bohatství mluvnických tvarů je jen slepý historický jev, avšak není nezbytné pro jazyk. Pod tímto vlivem jsem začal prohledávat jazyk a vyhazovat nepotřebné tvary a pozoroval jsem, že mluvnice stále víc a více taje v mých rukách a záhy jsem dospěl k mluvnici nejmenší, která - aniž by to uškodilo jazyku - zaplnila ne více než několik stránek. Tehdy jsem se začal vážněji oddávat svému snu. Ale obrovské slovníky mě nenechávaly klidným.

Jednou, když jsem byl v 6. nebo 7. třídě gymnázia, náhodou jsem si všiml nápisu Švejcarskaja (Pivnice), který jsem už mnohokrát viděl, a potom vývěsky Konditorskaja (Cukrárna). Toto -skaja mne zaujalo a ukázalo mi, že přípony umožňují z jednoho slova utvořit slova jiná, kterým není třeba se zvlášť učit. Tato myšlenka se mne zcela zmocnila, že jsem náhle ucítil pudy pod nohama. Na hrozné obrovské slovníky padl paprsek světla a začaly se rychle zmenšovat před mýma očima.

„Problém je vyřešen!“ – řekl jsem si tenkrát. Chopil jsem se myšlenky o příponách a začal jsem hodně pracovat v tomto směru. Chápal jsem, jaký velký význam může mít pro jazyk vědomě tvořený plně využití té síly, která v přirozených jazycích působí jen částečně, slepě, nepravidelně a neúplně. Začal jsem porovnávat slova, hledat mezi nimi stálé, určité vztahy a denně jsem vyhazoval

ze slovníku novou obrovskou sérii slov a nahrazoval toto množství jednou příponou, která znamenala jistý vztah. Pozoroval jsem tehdy, že velké množství slov čistě značkových (např. „matka“, „úzký“, „nůž“ atd.) může být snadno přeměněno ve slova utvořená a zmizet se slovníku. Mechanismus jazyka byl přede mnou jako na dlani a nyní jsem začal pracovat pravidelně, s láskou a nadějí. Brzy potom jsem už měl napsanou celou mluvnici a malý slovník.

Zde řeknu několik slov o materiálu pro slovník. Mnohem dříve, když jsem hledal a vyhazoval všechno nepotřebné z mluvnice, přál jsem si použít principy ekonomie také pro slovník a přesvědčen, že je to jedno, jaký tvar bude mít to či ono slovo, stačí že budeme souhlasit, že vyjadřuje určený význam, jednoduše jsem „vymýšlel“ slova a snažil se, aby byla pokud možno co nejkratší a neměla nepotřebné množství písmen. Řekl jsem si, že např. místo slova „rozmlouvat“ o 10 písmenech mohu docela dobře vyjádřit totéž slovem o 2 písmenech, třeba „pa“. Tak jsem jednoduše napsal matematickou řadu nejkratších, ale snadno vyslovitelných spojení písmen a každému z nich jsem dal význam určitého slova (např. a, ab, ac, ad... ba, ca, da... e, eb, ec... be, ce... aba, aca... atd.). Avšak tuto myšlenku jsem ihned zavrhl, protože pokusy na mně samém mi ukázaly, že taková vymyšlená slova jsou těžko naučitelná a ještě nesnadněji zapamatovatelná. Již tehdy jsem se přesvědčil, že materiál pro slovník musí být románsko-německý, změněný jen tak, jak to požaduje pravidelnost a jiné důležité podmínky jazyka. Když už jsem stál na pevné zemi, brzy jsem zpozoroval, že nynější jazyky mají obrovskou zásobu hotových slov již mezinárodních, která jsou známa všem národům, a tvoří poklad pro budoucí mezinárodní jazyk - a já jsem pochopitelně využil tento poklad.

V roce 1878 byl jazyk již víceméně hotov, ačkoliv mezi tehdejšími „lingwe uniwersala“ a nynějším esperantem byl ještě velký rozdíl. Řekl jsem o něm svým kolegům (byl jsem tehdy v 8. třídě gymnázia). Většina z nich byla získána myšlenkou a neobyčejnou snadností jazyka, která je uhodila přímo do očí, a začali se mu učit. 5. prosince 1878 jsme všichni společně slavnostně oslavili oživení jazyka. Při oslavě se mluvilo v novém jazyku a nadšeně jsme zpívali hymnu, jejíž počáteční slova byla:

Malamikete de las nacjes,
Kadó, kadó, jam temp' está!
La tot' homoze in familje
Konunigare so debá.

(To znamená: Nepřátelství národů padni, padni, již je čas! Celé lidstvo do rodiny sjednotit se musí.)

Na stole, kromě mluvnice a slovníku, leželo několik překladů v novém jazyku.

Tak skončilo první období jazyka. Byl jsem tenkrát ještě příliš mladý, abych vystoupil veřejně se svou prací a rozhodl jsem se čekat ještě 5-6 let a po tu dobu pečlivě zkoušet jazyk a plně opracovat jej prakticky.

Po půlroce, po oslavě z 5. prosince jsme ukončili studium na gymnáziu a rozešli jsme se. Budoucí apoštolové jazyka se pokoušeli mluvit o „novém jazyku“ a když se setkali s posměšky lidí dospělých, hned spěchali zřít se tohoto jazyka, a já jsem zůstal sám. Protože jsem předvídal jen posměšky a pronásledování, rozhodl jsem se utajit přede všemi svou práci. Za 5 a půl roku svého pobytu na univerzitě jsem nikdy s nikým nemluvil o své záležitosti. Tato doba byla pro mne velice těžká. Toto utajování mne trápilo; protože jsem musel pečlivě skrývat své myšlenky a plány, skoro nikde jsem nepobýval, ničeho se neúčastnil, a nejkrásnější doba mého života - studentská léta - plynula pro mne co nej smutněji. Pokoušel jsem se někdy pobavit se ve společnosti, ale cítil jsem se tam cizincem a odcházel jsem, a čas od času jsem ulehčoval svému srdci nějakým veršem v jazyce, který jsem tvořil. Jeden z těchto veršů (Moje myšlenka) jsem zařadil později do své první brožury; avšak čtenářům, kteří nevěděli, v jakých okolnostech byly tyto verše napsány, se zdály pochopitelně divné a nesrozumitelné.

Šest let jsem pracoval, vylepšoval a přezkušoval svůj jazyk - a měl jsem hodně práce, třebaže v roce 1878 se mi zdálo, že jazyk už je docela hotový. Hodně jsem překládal do svého jazyka, psal jsem v něm práce originální, a rozsáhlé zkoušky mi ukazovaly, že to, co se mi zdálo

zcela hotové teoreticky, je ještě nehotové prakticky. Mnoho jsem musel osekát, nahradit, opravit a radikálně předělat.

Slova a tvary, zásady a postuláty narážely na sebe a překážely jeden druhému, zatímco v teorii, všechny zvláště a v krátkých pokusech, se mi zdály docela dobré. Takové věci, jako např. všeobecná předložka „je“, pružné sloveso „meti“, neutrální, avšak určité zakončení „aŭ“ atd. - asi by mne nenapadly teoreticky. Některé tvary, které se mi zdály být obohacením, ukázaly se nyní v praxi jako nepotřebná zátěž; tak např. jsem byl nucen odhodit několik nepotřebných přípon. V roce 1878 se mi zdálo, že pro jazyk stačí, když má mluvnicki a slovník; těžkost a těžkopádnost jazyka jsem připisoval jenom tomu, že jej ještě nedokonale umím; avšak praxe mě stále více přesvědčovala, že jazyk potřebuje ještě jakési neuchopitelné „něco“, spojující prvek, který dá jazyku život a určitého „ducha“.

(Neznalost ducha jazyka je příčinou toho, proč někteří esperantisté, kteří velice málo četli v jazyce esperantu, píšou sice bezchybně, avšak velmi těžkým, nepříjemným stylem - zatímco esperantisté zkušenější píšou stylem dobrým a zcela stejným, ať náležejí kterémukoliv národu. Duch jazyka se bude nepochybně během doby měnit, třebaže pozvolna a nepozorovaně; avšak jestliže první esperantisté, lidé různých národů, by byli nepotkali v jazyce zcela určitého zásadního ducha, každý by začal táhnout na svou stranu a jazyk by zůstal věčně, nebo aspoň po velmi dlouhou dobu, neladnou a neživou sbírkou slov.) - Začal jsem se tehdy vyhýbat doslovným překladům z toho či jiného jazyka a snažil jsem se přímo myslet v neutrálním jazyce.

Postupně jsem pozoroval, že jazyk v mých rukách již přestává být bezzásadovým stínem toho či jiného jazyka, kterým se zabývám v té jisté chvíli, a získává svého vlastního ducha, svůj vlastní život, své vlastní určité a jasně vyjádřené vzezření, již nezávislé na nějakých vlivech. Řeč plynula již sama, ohebně, ladně a zcela volně, jako živý mateřský jazyk.

Ještě jedna okolnost mne přiměla na dlouhou dobu odložit veřejné vystoupení se svým jazykem: po dlouhou dobu zůstával nevyřešen jeden problém, který má obrovský význam pro neutrální jazyk. Věděl jsem, že mi každý řekne: „Váš jazyk bude pro mne užitečný až když jej celý svět přijme.“ Protože však celý „svět“ se skládá z jednotlivých zvláštních „částí“, neutrální jazyk nemohl mít budoucnost do té doby, dokud se jeho užitečnost nestane pro každého jednotlivce nezávislou na tom, zda je již jazyk světem přijat či nikoliv. O tomto problému jsem hodně přemýšlel. Konečně t. zv. tajné abecedy, které nepožadují, aby je svět nejdříve přijal a dávají zcela neinformovanému adresátu možnost porozumět všemu vámi napsanému, jen jestliže předáte adresátovi klíč - přivedly mne na myšlenku uspořádat také jazyk na způsob takového „klíče“, který bude obsahovat nejen celý slovník, ale také celou mluvnicki ve formě zvláštních, zcela samostatných a abecedně řazených prvků, a poskytne tak možnost zcela neinformovanému adresátu jakéhokoliv národa ihned porozumět vašemu dopisu.

Ukončil jsem univerzitu a začal jsem lékařskou praxi. Nyní jsem již začal myslet na veřejné vystoupení se svou prací. Připravil jsem rukopis své první brožury (Dr. Esperanto. Mezinárodní jazyk. Předmluva a úplná učebnice.) a začal jsem hledat vydavatele. Avšak zde jsem se poprvé střetl s hořkou praxí života, s finanční otázkou, s kterou jsem později musel a musím ještě hodně silně bojovat. Dva roky jsem marně hledal vydavatele. Když už jsem jednoho našel, půl roku připravoval mou brožuru k vydání a nakonec - odmítl. Konečně, po dlouhé námaze jsem sám dokázal vydat svou první brožuru v červenci roku 1887. Byl jsem velice rozrušený před tím; cítil jsem, že stojím před Rubikonem a že ode dne, kdy vyjde moje brožura, už nebudu mít možnost se stáhnout; věděl jsem, jaký osud očekává lékaře, který závisí jedině na veřejnosti, jestliže tato veřejnost v něm vidí fantastu, člověka, který se zabývá „vedlejšími věcmi“; cítil jsem, že sázím na jednu kartu celý svůj budoucí klid a existenci svou a své rodiny; avšak nemohl jsem opustit myšlenku, kterou jsem měl v těle a krvi... a já jsem překročil Rubikon.

(Z esperanta přeložil J. Patera)

L. L. Zamenhof

Mia penso

Sur la kampo, for de l' mondo,
Antaŭ nokto de somero,
Amikino en la rondo
Kantas kanton pri l' espero.
Kaj pri vivo detruita
Ŝi rakontas kompatante, -
Mia vundo refrapita
Min doloras resangante.

„Ĉu vi dormas? Ho, sinjoro,
Kial tia senmoveco?
Ha, kredeble rememoro
El la kara infaneco?“
Kion diri? Ne ploranta
Povis esti parolado
Kun fraŭlino ripozanta
Post somera promenado!

Mia penso kaj turmento,
Kaj doloroj kaj esperoj!
Kiom de mi en silento
Al vi iris jam oferoj!
Kion havis mi plej karan -
La junecon - mi ploranta
Metis mem sur la altaron
De la devo ordonanta!

Fajron sentas mi interne,
Vivi ankaŭ mi deziras, -
Io pelas min eterne,
Se mi al gajuloj iras...
Se ne plaĉas al la sorto
Mia penso kaj laboro -
Venu tuj al mi la morto,
En espero - sen doloro!

Ŝ. Urban

TRAMO KAJ ĈEVALO

Diris foje	Malaperu
por ĉikano	en futuro,
al ĉevalo	vi malgajnis
urba tramo:	en konkuro!

L. L. Zamenhof

Moje myšlenka

(Mia penso)

Pryč od světa, když na pole
letní večer níž se sklání,
přítelkyně v družném kole
zpívá píseň o doufání.
O zmařeném mladém žití
teskní, tklivě vypravujíc -
moje rána zas se nítí,
zase bolí, krvácejíc.

„Copak spíte, drahý pane,
což vás k tomu smutku svádí?
Či snad maně kolem vane
vzpomínka na drahé mládí?“
Cosí v nitru tiše sténá...
co bych řekl, nevím věru,
slečince, jež unavená
promenádou v podvečeru!

Myšlenko má, muko moje,
moje naděj, již jsem choval,
co jsem již za žití tvoje
ze všeho už obětoval!
Mládí svoje v plné záři -
nejdražší, co moh' jsem míti -
položil jsem na oltáři
chtěje tebe vyplniti!

Oheň cítím v nitru pláti,
láskou k žití spoután v kruhu
cítím cosí pryč mne hnáti
z společnosti jarých druhů...
Osudu-li nemilo je
moje chtění stále vřící -
pojd' již, pojd', o smrti moje,
toužená a neděsíci!

(Přeložil Rudolf Chaloupka,
1906)

L. L. Zamenhof

Moje myšlenka

(Mia penso)

Stranou světa na paloučku,
v létě, když se připozdívá,
známá dívka přátel hloučku
o naději píseň zpívá.

O číms promarněném žití
slovy pěje soustrastnými;
zas mé srdce rány cítí,
bolí mě a krvácí mi.

„Což jste usnul, že tu, pane,
sedíte tak bez pohnutí?
Na luzné snad dětství rané
vzpomínat vás cosí nutí?“ -
Co jsem jí měl na to říci?
Těžko postesknout si krásce
znaveně si hovějící
v letní večer po procházce.

Myšlenko má, chvíle děsu,
naděje a strasti moje,
kolik už vám beze hlesu
obětí mnou sneseno je!
Povinnost má velela mi
dát, co nejvíc máme rádi:
jí jsem vkládal se slzami
na oltář své vlastní mládí.

Plamen cítím hárat v hrudi,
žití i mně by bylo milé,
cosí mě však věčně pudí
prchat z družce rozjařilé...
Lopotné-li moje snahy
nemají snad nikam vésti,
nechat' ve hrob klesnu záhy
s nadějí svou - bez bolesti!

(Přeložil Miloš Lukáš, 1951)

Verše Zdenky Bergrové Slova noci přeložil Jar. Mráz

Potkávám slova, znám je pouze v noci,
potkávám proměnlivé obrazy,
jsem při setkání dokonale nemohoucí,
jejich melodie mě jen obchází.

Slova noci, nikdy nenapsaná ve dne,
zůstanou, jak je ticho přejímá,
jdou po obloze, ale ta se zvedne,
slova noci s očima otevřenýma.

Obrazy, které nejsou tkané v plátně,
v olejích je zrcadlení nevidí,
štetcem by se Mistrům líhly špatně,
obrazy, utečenci od lidí.

Hudba přítmí, nikdy nenapsaná v notách
tóny do daleka nenosí,
do té vzduch se pomněnkama protáh,
hudba přítmí, vlny rákosí.

Já je potkávám a znám je v noci,
utečence, proměnlivé obrazy,
a jsem při setkání tolik nemohoucí,
že mě hudba rákosí jen obchází.

Na chvění hvězd je navěšeno snění,
klávesy mostů hladí Vltava,
z propadu Čech jsou čerti vyjevení,
jim se to v horkých kotlích nestává.

Korouhve válek vítr kormidluje,
jak velí velkohubí magnáti,
na hrobech vojáků se půlí thůje,
v kořenech díkuvzdání převrátí.

Na chvění hvězd je věčné spolehnutí,
jenom kam kanou krví nevíme,
a čerti něco pekelného kutí,
ach Čechy krásné, Čechy mé...

Kdyby byl havran modrý
jak pramen oblohy,
dal by se klavír do hry
a trojčil trojnohý,
měsíc by sálal žhavě
na běloskvoucí led
a mamuti by v trávě
tančili menuet.

Nur nokte vortojn trafas mi kaj trovas
mi trafas metaforojn en vari'
kaj dum renkonto absolute mi senpovas,
preterpasas min ilia melodi'.

Noktajn vortojn skribi mi en tag' ne devas
restantaj vortojn prenas la silent',
irantaj sur ĉiel', sed ĝi sin levas,
vortoj de la nokto kun vigla okulsent'.

Bildo, pentrita ĉiam ne surtole,
en oleo, nevidata de reflekt',
tiam kovus la penik' malbone,
bildo, fuĝinta de l' homar' objekt'.

La muzik' de duonlumo ne en notoj
tonojn portas ne al malproksim',
ĝin penetris vent' tra miozotoj,
la muzik' de kan', mallum-intim'.

Nokte nur okazas la renkonto
kun la ŝanĝiĝantaj bildoj en ekzil',
mi senforta estas ĉiam ĉe konfronto,
kan-muzik' min preterpasas kun facil'.

Sur oscilad' de steloj revoj pendas,
kareas pontojn Vltava-river',
fiaskon la diabloj ne atendas,
ĝin ne kutimas ili en infer'.

Standardojn de militoj stiras vento
ordone de magna' kun granda buŝ'
kaj duoniĝas tuj' sur tombsilento,
dankdiron ĉe radik' renversas puŝ'.

Fidindas de la steloj oscilado,
nur kie sangas nun ilia vejn',
ion metias la satan-plejado -
Ĉeĥlando bela, mia hejm'...

Se bluus frugilego
kiel font' de ĉiel',
piano-tripiedo
ekcludus kun frenez',
arde la luno brilus
al glaci' en varm-impet',
mamutoj en herb' defilus
dance en menuet'.

Pak by se daly najít
ztracené korálky,
zakleté do podhájí,
do vln a do dálky,
pak by i ti, co vlastní
poslední košili,
na světě byli šťastní
alespoň na chvíli.

Kdyby byl havran modrý
jak pramen oblohy,
neměl by klavír prohry
zaťaté do touhy.

Tu podlost v sobě má náš pokrok,
že vynález má líc i rub,
spravedlností nehne o krok,
přechází mez
jen za výkup.

Pro naše životy a bytí
má v řekách žil
tak divný plod,
že se v něm rojí trilobiti,
čpí Černobyl
a hrubne rod.

Taková je to rovnováha,
že co dá smích,
dá taky pláč,
mé pokušení pravdy váhá,
je v rozpacích
co určit zač.

Chtělo by se mi radostí
jak ptákům letu.
Zdali ji dálka nehostí,
dálka neznámých světů...

Štěstí je tam, kde nejsme my,
je v hoři rozumu vryto.
A poznání to nezmění,
poznání nezmění to.

Je jaro, kvete na hrobech,
my ještě žijem.
Chtělo by se mi nabrat dech
v jasmínu bílém.

Troviĝi tiam povus
perdita koral-ŝnur',
serĉitan eĉ ĝin trovus
oni en ond-lazur';
tiuj, al kiuj restus
nur lasta la ĉemiz',
ili feliĉaj estus
nur foje en la viv'.

Se bluus frugilego
kiel font' de ĉiel',
estus pian' sen lud-perdo,
hakita al esper'.

Tiun fiecon havas la progres',
ke ĉe invent'
reverso estas kaj avers',
justecon ĝi ne movas ja sen ĉes',
transiras al invers'
nur por moment'.

Por niaj vivoj kaj ekzistoj
ĝi havas strangajn fruktojn mil
en la river-torent',
en kiu svarmas trilobitoj
kaj stinkas Ĉernobil,
krudiĝas gent'.

Tiel ĝi fakte ekvilibras,
ke kion donas rid',
ĝin donas ankaŭ plor',
mia inklin' al vero vibras
en embaras-trepid':
kion por kiu valor.'

Ĝojon volus mi en anim'
kiel la bird' flugadon.
Ĝin logas la malproksim'
sur inkognitan padon...

Ne ĉe ni estas la feliĉ',
sed en ĉagren' de racio.
Ĝi restas por ni sen sanĝiĝ',
ne ŝanĝos ĝin la scio.

Printempo - sur la tomboj flor',
ni vivas sen ĝeno.
Mi volus spiri sen angor'
en blanka jasmeno.

Labutí šíje konvalinky kloní
do modré vody oblohy,
pranýřem perel Praha zvoní,
právo je pahýl ubohý.

Vyrvali, dali za kupeckou klaku
i kružbu růží loupežným,
bolavé bolševníky paneláků
ji dusí hustým ležením.

Labutí šíje, úděs monotónní
a prostitute ubitých,
na poplach konvalinky zvoní,
naděje klinká v nich.

Peřeje módních copánků
smáčejí břízy ve vánku,
jsou lhostejné, jak dnešní děti.
Střídají rub a líc.
Snad vznikly bez objetí
a nechtějí to říct...

Běhají v trávě brouci
a hrajou na housle,
ty potvory nehynoucí
jak slovo uklouzlé,
a krtinkama raší
pralesy pralinek
na louce, loutně naší,
kmitne se pramínek,
letadlo skládá mouše
pokornou poklonu,
krouží a kouzlem kouše,
v tom shonu utonu,
běhají v trávě brouci
jak slovo uklouzlé,
ty potvory nehynoucí
a hrajou na housle.

Konvaloj cignajn nukojn klinas
en bluan akvon de l' ĉiel',
per perla pilorio Prago tintas,
jur' estas stumpo de mizer'.

Por nura komercist-aplaŭdistaro
donitas al rabistoj roz',
doloraj herakleoj de kvartaloj,
mortas ĝi pro sufok-ĥaos'.

Nukoj de cignoj, timo monotonas
kaj de l' mizeraj prostitu',
alarme la konvaloj sonas,
esperen ili tintas plu.

Modajn harplektojn en kaskaĉ'
betuloj trempas en blovad',
kaj flegmas, kiel nun infanoj.
Reverso kaj avers'.
Naskitoj sen homamo -
kaj kaŝas ĝin sen ĉes'.

Kuras en herb' skaraboj,
ludas je violon',
monstraj senmortaj cikadoj
kiel senvola vort-son',
kaj sprosas per talp-buloj
de pralinoj densaj'
en herb', nia liuto,
pasas fontet' en kaŝ',
muŝon avio admiras,
humile klinas sin,
sorĉmordas ĝi kaj giras,
hastante dronos mi en fin',
kuras en herb' skaraboj
kiel senvola vort-son',
mortaj senmortaj cikadoj
ludas je violon'.

Fondo de „Esperantista Klubo en Praha“

Mi volas provi priskribi la historion pri la fondo de la klubo en Praha.

En la fino de la jaro 1901 aperis en „Sběratel dopisnic“ (Kolektanto de poŝtkartoj), redaktita de s-ro Jirků, tiam funkciulo (komitatano aŭ oficisto) de Komerca muzeo en Praha, se mi ne eraras, malgranda notico malpli ol kvarlinia pri la internacia lingvo esperanto. Por doni pli detalajn informojn proponis sin s-ro Theodor Čejka, instruisto en Bytřice pod Hostýnem (Moravio). Mi do demandis kaj efektive ricevis pakaĵon da diversaj materialoj prezentantaj imagon pri esperanto kaj kune la statuton de „První rakouský klub esperantistů v Brně“ (La unua klubo de aŭstriaĵ esperantistoj en Brno, Moravio; prezidanto redaktoro K. Pelant, sekretario J. Kajš).

Lerninte esperanton mi nature komencis serĉi aliajn partianojn en Praha. Mi petis la klubon en Brno sciigi al mi la adresojn de esperantistoj el Praha; oni rekomendis al mi serĉi ilin en la adresaro de Zamenhof, eliranta tiam kiel malgranda kajereto unufoje dum la jaro. En la jarkolekto 1902 mi trovis krom mia adreso ankoraŭ dek aliajn de Praha. Mi trovis, ke ok el tiuj enskribitoj dume jam perdis la intereson pri la afero aŭ ŝanĝis loĝejon, ke ili transloĝiĝis, „oni ne scias, kien“.

Mi rimarkis, ke oni devas fari propagandon de unu persono al la alia. Sed tio estis afero tre malfacila. Kiu travivis la komencojn de esperanto ĉe ni, certe memoras la parolaĉojn ĉe sola aludo pri esperanto. Estis al mi klare, ke la unuopulo sen libera tempo kaj sen financaj rimedoj malmulte atingos kaj inter miaj konatoj ne estis personoj tiel feliĉaj por esti riĉaj je aluditaj kvalitoj. Tial mi decidis kolekti la fortojn, fondi societon.

Belega, senzorga entreprenemo de la junaĝo! Al mi ŝajnis nenio pli facila ol fondi la societon, al kiu aliĝos centoj da membroj, kiu fariĝos finance potenca kaj entreprenos energian propagandon por la afero, kiu fariĝis al ni kara.

Iam en duono de februaro 1902 aperis en tiama ĵurnalo „Pražský denník“ - malkara, ne tro legata registara ĉiutaga gazeto - propaganda artikolo pri esperanto subskribita „Fix“. Jen, subite aperis neatendita kunlaboranto kaj eĉ ĵurnalisto. Ĉe la vizito mi trovis, ke sub la pseŭdonimo „Fix“ estas kaŝita la redaktoro mem de la ĵurnalo s-ro Xaver Menhard, kiu tuj kompleze promesis aperigadi pluajn artikolojn, se mi transprenos la devon respondi eventualajn petojn pri informoj.

Miaj esperoj kreskis. Sed anstataŭ atendata amaso da interesantoj aperis sole kelkaj (se mi ne eraras, tri) demandintoj. Tamen tio estis sukceso, pro kiu ni estis neordinare fieraj kaj kun plezurego ni daŭrigis nian laboron.

Ni volis fondi en Praha filion, grupon de la klubo en Brno kaj tiu ĉi komence estis inklina fari tion, sed baldaŭ oni konsilis fondi memstaran klubon.

Mi ne scias, kiel longe ni starus en la komencoj, se ne estus s-ro red. Fix-Menhard, kiu persiste aperigadis noticojn pri esperanto en „Pražský denník“. Danke tiun ĉi cirkonstancon, tamen kolektiĝis kelkaj scivolemuloj, el kiuj la plejmulto direkte demandis pri la venonta klubo.

La propaganda agado de Menhard altiris neatendite alian ageman laboranton, teatran raportiston s-ron Krieglstein-Vojnar, spertulon en societo, bonegan paroliston kaj fervoran societ-gvidanton - li plej energie instigis la fondon de la klubo. Li fervore propagandis esperanton en tre vastaj rondoj de siaj personaj konatoj kaj en ankoraŭ pli vastaj rondoj de legantoj de sia semajna gazeto „Nájemník“ (La luanto), multe serĉata pro sia teatra rubriko. En la gazeto li kompleze malfermis rubrikon por esperanto; li eĉ dediĉis duonon aŭ unu kolonon semajne por la gramatiko kaj ekzercaro; per tiu ĉi rubriko oni gajnis novajn partianojn kaj – ĉefe – oni konatiĝis kun malnovaj samideanoj.

Hodiaŭ eble multaj ridas kaj miras, ke ĝuste „Pražský denník“ kaj „Nájemník“ estis niaj organoj kaj perantoj. Kial ne la grandaj kaj ŝatataj ĵurnaloj? Tute simple pro tio, ke la plejmulto el granda vico da ĉeĥaj ĵurnaloj ĵetadis la noticojn pri esperanto en korbojn kaj la petojn pri publikigo de artikoloj eĉ ne respondadis. Kaj kiu respondis, tiu sciis trafi. Ekzemple la redakcio de „Právo lidu“ (Rajto de la popolo; ĉefĵurnalo de la ĉeĥa sociala demokratio) mian peton publikigi deklinian

(!) noticon respondis (3. IV. 1902) tiel:

Nemáme ĉasu ani chuti fedrovat Esperanto. Jestli tak ĉiní p. Pelant v Brně, je to jeho věci a nemá pro nás žádného významu. Pokud se týká nějakého insertu, je věci naši administrace, na níž se raĉte obrátiti.

Ant. Němec, redaktor.

Ni havas nek tempon nek volemon propagandi esperanton. Se tion faras s-ro Pelant en Brno, tio estas lia afero, por ni nesignifa. Koncerne iun anoncon volu turni vin al nia administracio, ĝi estas ĝia afero.

Ant. Němec, redaktoro

Tiam estis aranĝata en Praha „La unua laborista ekspozicio“, la unua ĉe ni kaj eble la unua sur la mondo. Ŝajnus nenio pli facila ol propagando de la lingvo internacia sub la devizo „La proletarioj de la tuta mondo unuiĝu!“ Se ni nenie trovis la komprenon, certe ni trovos ĝin tie ĉi. Sekve ni skribis al la ekspozicia komitato petinte permeson elmeti afiŝojn, meti atentigon en katalogon kaj fari diversajn paŝojn, kiuj hodiaŭ ŝajnas al ni tute naturaj. Sed kiel ni eraris. Venis al mi respondo:

Vážený pane! K vašemu dopisu ze dne 17. V. sdělujeme svámi, že bylo ve výboru „I. Dělnické výstavy v Praze“ ustanoveno, aby z Vámi zamýšlených plakátů vyžádán byl poplatek jedné koruny za kus. Doufáme, že při této nízké ceně na poplatek přistoupíte.

Ant. Reis, místopředseda, K. Beránek, jednatel.

Estimata sinjoro! Al via letero el 17. V. ni sciigas al vi, ke la komitato de la „I. Laborista ekspozicio en Praha“ decidis postuli la pagon de unu krono por ĉiu de vi intencata afiŝo. Ni esperas, ke la pagon de tiel malalta prezo vi akceptos.

Ant. Reis, vieprezidanto, K. Beránek, sekretario.

En la jaro 1902 la pago de unu krono sole por loko estis tre granda, speciale por homo kun monata salajro dudek kvin guldenoj kaj paganta sala ĉiujn poŝtajn elspezojn senĉese kreskantajn.

Sed ĉio ĉi ne prenis al ni la volon por pluaj entreprenoj, kiuj ĉiam finiĝis kun malsukcesoj, pro kiuj ni miris ja, sed kiujn ni tamen preterpasis irante pluen. Nia tuta penado celis interesigi por la ideo iun eminentulon; ni faris provon jen tie jen aliloke – ĉiam sensukcese. Hodiaŭ ni alimaniere rigardas tiamaĵn malsukcesojn kaj eĉ komprenas, ke ne povis esti alimaniere.

Nur hodiaŭ ni ankaŭ vidas, kiel g r a n d e g a estis laboro kaj kiel v a l o r e g a estis helpo de s-ro T h e o d o r Ĉ e j k a el Bystrice pod Hostýnem, riĉe kaj malavare subtenanta nin per la plej diversaj presaĵoj, kiujn eldonadi ni mem kun niaj rimedoj ne povis kuraĝi eĉ pensi.

Nia sola sukceso estis artikoloj en „Pražský denník“ kaj la rubriko en „Nájemník“.

Ni kunvokis la unu kunvenon de la amikoj de lingvo esperanto al la 20 de junio 1902 en la restoracion en „Konvikt“ (Bartolomějská). La programo de la kunveno estis lego kaj prezento de la statuto de la proponata klubo. La redakto de la statuto ne postulis tro da laboro, ĝi estis farita laŭ kutimaj modeloj.

Ni invitis ĉirkaŭe kvindek personojn, sed en „Konvikt“ venis proksimume dek personoj (unu sinjorino), nombro neatendata de ni post ambaŭ spertoj. La statuto estis prezentita por oficiala aprobo kaj oni povis komenci societatan agadon. Sed rigardante la someran sezonon ni decidis kunvoki la ĝeneralan fondaĵon nur en la aŭtuno esperante, ke ni ankoraŭ sukcesos gajni novajn partianojn. La intereson ni vidis laŭ tio, ke la librejo de E. Weinfurter (Vodičkova) vendis en Praha proksimume 300 ekzemplerojn de la lernolibro de Ĉejka. Estas sendube, se la ĵurnaloj estus akceptintaj niajn noticojn, la intereso povis esti pli granda.

La prearojn por fonda kunveno ni kompreneble faris laŭ modesto de niaj financaj rimedoj. Ni dissendis grandan amason da invitoj al individuoj kaj korporacioj, ĉe kiuj ni supozis almenaŭ iometan eblon de la intereso pri la afero, ni bombardis la redakciojn, kaj ni esperis, ke la kunveno estos imponanta. Iu el ni, mi ne memoras kiu, faris belajn afiŝojn por montraĵ fenestroj de komercejoj, kaj ni faris rondan vojaĝon tra komercejoj de ĉefaj stratoj. La rezultato estis, ke ĉie oni rifuzis la afiŝojn, kvankam ili estis vere belaj, kaj ni petis pendigi ilin por solaj tri tagoj.

Sole librejoj de Topič kaj Weinfurter kaj unu alia komercejo sur la tiama strato Ferdinandova (nuna Národní) permesis al ni meti nian afiŝon en ilian montran fenestron.

Plua zorgo estis trovi konvenan ĉambron. La ĉambro de Konvikt, kie ni aranĝis la preparan kunvenon, ŝajnis al ni malgranda, tiu sur la insulo Žofln (Slovanský ostrov) tro multekosta – kaj la

nombro de aliaj disponeblaj estis tiam tre malgranda. Fine ni konsentis lui ĉambregon de restoracio „U Štajgrů“ (kie hodiaŭ estas komerca domo de Novák en Vodičkova str.), kiu sufiĉis por 300 - 500 personoj.

Fine la 9. de Novembro 1902 venis tago de la memorinda fonda kunveno de „Esperantista klubo en Praha“. En la granda ĉambrego regis malpleno kaj mallumo, la publiko estis kunvenanta tiel, ke ĉe la komenco prokrastita je unu horo ni kalkulis dek kvin ĉeestantojn, el kiuj du aŭ tri estis nekonataj al ni; la ceteraj 12-13 estis ni, „malnova anaro“. Tiu ĉi malĝoja komenco nature ne povis entuziasmigi nin kaj tial ni senceremonie elektis la unuajn prezidanton kaj komitaton. La unua prezidanto fariĝis s-ro E. W e i n f u r t e r , librovendisto (Vodičkova, Praha II.). La elektita komitato tuj kunvenis kaj konstituiĝis jene: vicprezidanto s-ro F r . K ü h n l , sekretario s-ro F r . B a r t h , kasisto s-ro J . G ö r n e r , protokolisto s-ro E d . K ü h n l , inventariisto s-ro S . K . N e u m a n n , bibliotekisto s-ro F . V a n í ĉ e k , anstataŭanto f-ino H e i n t h a l o v á . Kiel kunvenejo estis elektita la kafejo „Union“ (en la strato tiam Ferdinandova, nun Národní).

Tiel estis fondita „Esperantista Klubo en Praha“.
(Transprenita el la revuo „La Progreso“ 1927, kun kelkaj ellaso.)

Nová kniha Umberta Eca se zmiňuje o esperantu.

Nadace Dagmar a Václava Havlových „Vize 97“ vydala soubor textů významného italského spisovatele a vědce Umberta Eca pod názvem „Mysl a smysl“ s podtitulem Sémiotický pohled na svět. Knihu uspořádal Jiří Fiala.

Pro esperantisty je zajímavý text nazvaný „Hledání dokonalého jazyka v dějinách evropské kultury“, což je přednáška pronesená v Collège de France v Paříži dne 2. října 1992.

Eco se zde odvolává na francouzské filozofy Couturata a Leaua, kteří ve svých „Dějínách univerzálního jazyka“ z r. 1903 konstatují, že „motivace... ve prospěch různých mezinárodních jazyků jsou vědecké, politické, obchodní a průmyslové. Ze všech těchto jazyků se pouze esperanto těší... laické i náboženské vášni svého vynálezce doktora Zamenhofa, pro nějž tento nový jazyk má být nástrojem všeobecného bratrství...“

Na jiném místě Umberto Eco zjišťuje: „Dokonalý jazyk... nepřestal fascinovat největší duchy evropské kultury. A přesto, právě v té chvíli, kdy zde připomínám sen o jediném jazyku, který by dokázal nastolit bratrství mezi lidmi, a zatímco národy Evropy diskutují o svém možném politickém sjednocení, vojenském i ekonomickém, tíží lidé stále hovoří různými jazyky.“
A v závěru své přednášky se ptá: „Jaký tedy bude osud Evropy?... Který jazyk se stane jazykem komunikace, nevíme, a není vyloučeno, že to bude esperanto, aspoň na úrovni politických setkání a obchodních jednání.“

Škoda, že český čtenář má zatím k dispozici pouze tuto dvacetistránkovou přednášku z roku 1992. Doufejme, že brzy vyjde Ecovo téměř stejnojmenné dílo

„Hledání dokonalého jazyka v evropské kultuře“ z roku 1993. To vyšlo už i v esperantu (překlad Daniele Mistretta) v roce 1996 v rozsahu 320 stran. Eco zde m. j. konstatuje, že přijetí mezinárodního jazyka je otázka politická, nikoliv lingvistická nebo sociologická.

Pere de la Fondajo de Dagmar kaj Václav Havel „Vizio 97“ en Prago estis eldonita esearo de Umberto Eco sub la titolo Mysl a smysl - Menso kaj senco. La libro enhavas 20-paĝan prelegon „La serĉado de perfekta lingvo en la historio de la eŭropa kulturo“, kiun prelegon U. Eco prezentis en Collège de France en Parizo la 2an de oktobro 1992. En la prelego troviĝas tri favoraj mencioj pri esperanto. Bedaŭrinde ne temas pri la pli ampleksa 320-paĝa verko „La serĉado de la perfekta lingvo en la eŭropa kulturo kiu aperis en esperanto jam en 1996. -jpa-

Božena Němcová

Onklo Matiaso

Onklo Matiaso iris viziti onklon Georgon. Nemaĵproksime de la bieno li renkontis la filon de la onklo.

„Kion faras patro, Joĉjo?“ li demandis lin.

„Ĝuste li volis manĝi, sed vidinte vin malantaŭ la korto li leviĝis kaj interrompis la manĝadon,“ respondis la verdirema knabo.

„Kaj kial?“

„Nu, paĉjo diris, ke vi multon formanĝus, kaj panjo devis de sur la tablo ĉion forpreni.“

„Kaj kien ŝi metis tion, Joĉjo?“

„La anseraĵon ŝi metis sur la forneton, la femuraĵon sur la fornon, la kolbasojn kun brasiko en la bakujon, la buĥtojn sur la telerŝrankon kaj la du kruĉojn da biero sub la benkon.“

La onklo ne demandis plu, li ekridetis kaj en la sama momento eniris trans la sojlon al la onklo.

„Salutu vin dio!“ bonvenigis lin onklo Georgo. „Sed kial vi ne venis je momento pli frue, vi povis manĝi kun ni, ĝuste hodiaŭ el la manĝaĵo restis al ni nenio, per kio ni regalus vin.“

„Mi ne povis, kaja onĉjo, veni pli frue; okazis al mi dumvoje io neatendita.“

„Kaj kio, rakontu!“

„Mi mortigis serpenton, kaj la serpento havis kapon tiel grandan kiel la femuraĵo, kiun vi havas sur la forno; dika ĝi estis kiel la anseraĵo, kiu estas sur la forneto, blankan karnon ĝi havis kiel la buĥtoj, kiuj estas sur la telerŝranko, longa do ĝi estis kiel la kolbasoj, kiuj kuŝas volvitaj sur la fermentita brasiko en la bakujo, sed da sango estis tiom, kiom da biero en la du kruĉoj, kiuj tie sub la benko staras.“

Bone tion Matiaso faris. Onklo Georgo ekhontis pro sia negastamo, la edzino devis la manĝaĵon kaj trinkaĵon sur la tablon meti kaj nur tiam ili ambaŭ la gaston regalas.

Tradukis Jiří Patera

Pražskými ulicemi...

V Praze-Chodově je Benkova ulice. Je pojmenována po významném slovenském malíři a ilustrátorovi Martinu Benkovi (1888 - 1971). V Praze studoval malbu u Aloise Kalvody a na domě č. 1178/49 v Mánesově ulici na Vinohradech, kde bydlel v letech 1910 - 39, je umístěna jeho busta.

Martin Benka znal esperanto a v esperantských časopisech se často objevovaly jeho ilustrace na esperantské motivy i různé texty, např. série článků o dějinách slovenského malířství v časopise Esperantisto Slovaka, nebo jeho převyprávění slovenských pohádek v esperantu.

Ve svých Pamětech napsal: „Mezi cizími jazyky, které jsem se musel učit pro studia v zahraničí, se mi objevila možnost nebo náhoda - seznámit se s mezinárodním jazykem esperantem.“

Začal jsem se učit italsky. Učebnici tohoto jazyka jsem stále nosil s sebou, avšak mé oči spočinuly na plakátu esperantské výstavy. Věděl jsem o esperantu už z Prahy, ale tehdy mě zajímaly potřebnější jazyky. Avšak když jsem byl na cestě do muzea v Martině, navštívil jsem také tu esperantskou výstavu. Byl jsem překvapen množstvím vystavených dopisů, pohlednic, knih a učebnic, které jsem mohl číst a obdivovat. Hned jsem si koupil učebnici esperanta, přihlásil se do kursu a tento jazyk jsem si tak oblíbil, že se mi stal nejmilejším z cizích jazyků, pro svou jednoduchost a mezinárodní význam." Stal jsem se ideovým esperantistou také pro ušlechtilý cíl, který má tento jazyk na svém štítě: dorozumění a přátelství se všemi národy světa a světový mír. Uměním a esperantem mám možnost přispívat k tomuto ušlechtilému cíli!“

En la praga kvartalo Chodov troviĝas strato, nomita laŭ la eminenta slovaka pentristo kaj ilustristo Martin Benka, kiu estis esperantisto. Kaj sur la domo n-ro 1178 en Mánesova-str., kie li loĝis, es taslia busto. Jen - du pluaj ZEO-j en Prago.

Odesilatel:

Klub esperantistů v c/o Jindřich Ondráček Bubenská 17 170 00 Praha 7